

УДК 37.013.42

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2024-18.21>

ІНТЕРАКТИВНИЙ ТЕАТР ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

ТЕРПЕЛЮК ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології і соціальної роботи
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
volter_312@ukr.net
orcid.org/0000-0002-8705-4014

ЗАБЛОЦЬКИЙ АНДРІЙ РУСЛАНОВИЧ

PhD, старший викладач кафедри психології і соціальної роботи
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
zablocka72@ukr.net
orcid.org/0000-0002-7315-0478

У статті обґрунтовано сутність поняття «профілактика віктимної поведінки підлітків», під яким розуміємо спеціально організовану професійну педагогічну діяльність із виявлення підлітків, які через їхні особистісні характеристики й віктимогенний вплив сім'ї можуть виявитися найбільш вразливими жертвами несприятливих умов соціалізації, і на цій основі надання превентивної допомоги підлітку шляхом корекції його віктимних рис, сприяння вирішенню його індивідуальних проблем, пов'язаних зі спілкуванням, успішним просуванням у навчанні, із життєвим самовизначенням, а також створення безпечного середовища, необхідного для розвитку підлітка, розкриття й реалізації його внутрішніх сил, формування здатності до самостійної діяльності.

Зосереджено увагу на застосуванні інтерактивних методик, зокрема інтерактивного театру як оптимальної форми соціально-педагогічної профілактично-корекційної роботи з віктимними підлітками, що дає змогу, застосовуючи психотерапевтичні механізми різних інтерактивних методів і технік театралізації, звернути увагу на проблеми віктимного підлітка, виявити й продемонструвати шляхи вирішення цих проблем найбільш конструктивними шляхами, а також сприяти його саморозвитку. Визначено його функції, обумовлено завдання, обґрунтовано стадії включення віктимних підлітків у діяльність інтерактивного театру: підготовча – розкриття підлітків – учасників театру, створення невимушеної, вільної від зайвого контролю обстановки, навчання елементарної регуляції поведінки; імпровізаційна – розвиток навичок діяти спонтанно, орієнтуючись на те, що відбувається «тут і зараз»; діагностично-формуальна – вивчення ролі невербальних засобів у житті людини, формування здатності виражати свої почуття, емоційні стани, проблеми без слів і розуміти невербальну поведінку інших; пізнавально-формуальна – діагностика підлітками своїх здатностей у використуванні різних соціальних ролей, зіставлення своїх можливостей з ідеальними нормами поведінки; інтерактивно-реконструктивна – розвиток у підлітків навичок усвідомлення проблеми, корекція стратегій їхньої взаємодії з іншими людьми.

Констатовано, що використання соціально-педагогічного інтерактивного театру як сукупності інтерактивних методик і технік, оснований на драматизації, сприятиме успішному формуванню адаптивної поведінки віктимних підлітків.

Ключові слова: несприятливі умови соціалізації, віктимні підлітки, віктимна поведінка, інтерактивні методи й техніки театралізації.

Постановка проблеми. Проблема віктимності серед підлітків є надзвичайно актуальною, потребує уваги соціальних і дослідницьких груп. Віктимність може залишити глибокий психологічний слід на підлітках, включаючи стрес, тривогу, депресію та низку інших негативних емоцій. Це може впливати на їхнє самопочуття, поведінку й загальний

розвиток, фізичне та емоційне благополуччя, може призвести до травм, як фізичних, так й емоційних, що може мати серйозні наслідки для здоров'я підлітка як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Стан віктимності може впливати на соціальну адаптацію підлітків, ускладнюючи їхні взаємини з ровесниками та дорослими. Це може

привести до відчуття відчуження, низької самооцінки й ізоляції. Деякі підлітки, які стали віктивними, можуть змінити свою поведінку, стаючи агресивнішими або, навпаки, замкнутішими. Це може мати негативний вплив на їхні шкільні досягнення, взаємини з родиною та іншими соціальними аспектами їхнього життя. З поширенням інтернету й соціальних мереж зростає й проблема кібервіктивності. Підлітки стають більш вразливими перед онлайн-загрозами, такими як кібербулінг, онлайн-домагання та інші форми електронної агресії.

Оскільки підлітковий вік є критичним періодом розвитку особистості, ефективна профілактика віктивності серед цієї категорії населення є надзвичайно важливою для їхнього подальшого благополуччя й розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У пошуку нових підходів до роботи з віктивними підлітками важливим буде моделювання процесу взаємодії в різних ситуаціях, що складаються в соціумі й можуть впливати на поведінку підлітків. Таке моделювання, на нашу думку, можуть забезпечити інтерактивні форми та методи роботи.

Інтерактивні засоби театралізації та драматизації досліджували такі вчені, як М. Мід, В. Шахрай, Р. Короткова. Так, американська дослідниця М. Мід із цього приводу говорить, що драматична гра сприяє розумінню інших людей, активізує роботу думки, пробуджує творчість, розвиває ініціативу, здатність адаптуватися до нових ситуацій, може докорінно змінювати клімат стосунків у класі, а також характер взаємин між учителями й учнями [1]. В. Шахрай наголошує, що засоби театру в разі належного їх використання сприяють удосконаленню соціальної взаємодії сучасних дітей, а це зумовлює необхідність більш системного використання театрального мистецтва в соціально-виховній практиці [9]. Р. Короткова вказує, що театральна методика позитивно не лише впливає на фізіологічні процеси в організмі людини, а й сприяє вихованню, розвитку та саморозвитку [5].

Багато вчених-практиків наголошують на можливостях засобів театралізації та драматизації в реконструкції поведінкової реакції,

звільненні внутрішнього світу дитини від глибоких і серйозних переживань, які шукають виходу, вирішенні складних життєвих ситуацій, активізації емоційної та інтелектуальної сфери тощо.

Мета статті – на основі теоретичного аналізу досліджень профілактики віктивної поведінки підлітків засобами інтерактивних методик і технологій окреслити можливості вирішення педагогічних і навчальних завдань з метою надання психосоціальної допомоги віктивній особистості.

Виклад основного матеріалу. У процесі профілактичної роботи з віктивною особою важливими завданнями повинні стати такі: вироблення позитивного ставлення до себе на основі прийняття минулого життєвого досвіду й усвідомлення свого можливого майбутнього; розвиток уміння аналізувати власні емоційні, когнітивні та поведінкові стереотипи, що перешкоджають саморозвитку; підвищення усвідомленої самоефективності особистості й самоконтролю поведінки, адже тільки в тому випадку, коли підліток буде почуватися самодостатнім, упевненим у собі, компетентним (а не безпорадним) у значущих ситуаціях, тільки тоді він зможе проявити стійкість до віктивізуючих впливів середовища, а також зможе побороти в собі ті якості, які зумовлюють його віктивну поведінку.

Під соціально-педагогічною профілактикою віктивної поведінки підлітків ми розуміємо спеціально організовану професійну педагогічну діяльність із виявлення підлітків, які через свої особистісні характеристики й віктимогенний вплив сім'ї можуть виявитися найбільш вірогідними ЖНУС, і на цій основі надання превентивної допомоги підлітку шляхом корекції його віктивних рис, сприяння вирішенню його індивідуальних проблем, пов'язаних зі спілкуванням, успішним просуванням у навчанні, із життєвим самовизначенням, а також створення безпечного середовища, необхідного для розвитку підлітка, розкриття й реалізації його внутрішніх сил, формування здатності до самостійної діяльності.

Таким чином, сутність профілактики віктивної поведінки підлітків полягає

в системі заходів, спрямованих на запобігання та зменшення ризику становлення підлітків жертвами різних форм насильства, експлуатації, тисків, інших негативних впливів. Ця концепція передбачає комплексний підхід, що включає різноманітні аспекти: освітні програми, психологічну підтримку, розвиток соціальних навичок, залучення батьків і громадськості, створення безпечного й підтримуючого середовища в школах і громадах, розроблення політики й законодавства, спрямованих на захист прав та інтересів підлітків тощо. Основна мета профілактики віктимної поведінки полягає у створенні умов, що сприяють безпеці, здоров'ю та позитивному розвитку підлітків, а також у зменшенні вразливості до різних форм впливу, що можуть призвести до негативних наслідків [8, с. 43].

Активне використання інформаційних технологій комунікації характеризується істотним звуженням кола спілкування людей, зокрема підлітків. Це гальмує розвиток багатьох важливих якостей особистості: здатності до ефективної міжособистісної взаємодії, умінь досягати компромісу, керувати своїми емоціями тощо. «Нинішній підліток багато що може почути, побачити, взнати. Проте через обмеженість його реального життєвого досвіду ... виникає можливість ілюзорного знання» [8, с. 41]. Тобто підліток без належного аналізу й усвідомлення часто засвоює нав'язані ззовні (у сім'ї чи через ЗМІ) певні стереотипи поведінки, які не завжди є конструктивними. Означені характеристики особливо стосуються віктимних підлітків, які гостро потребують допомоги у становленні самосвідомості, реструктуризації та зміні жертвопідданих і насильницьких стереотипів поведінки, набутті конструктивних стратегій взаємодії. Така ситуація ще більшою мірою актуалізує проблему застосування в профілактично-виховному процесі загальноосвітнього навчального закладу інтерактивних форм роботи, основаних, зокрема, на прийомах театралізації та драматизації. Інтерактивний театр може бути дієвим засобом профілактики віктимної поведінки серед підлітків.

Аналіз психолого-педагогічної літератури й соціально-педагогічної практики виявив,

що на сучасному етапі розвитку практичної соціальної педагогіки набули поширення й інші інтерактивні форми й методи роботи, які тією чи іншою мірою використовують засоби театралізації та драматизації для вирішення завдань психосоціальної допомоги особистості (дитині, підлітку). Зокрема, до відносно самостійних інтерактивних форм профілактично-корекційної роботи можна зарахувати інтерактивний театр, який характеризується «періодичністю дії»: «актори» розігрують сценки-ситуації із загостреним конфліктом, а «глядач» може пропонувати власний спосіб розв'язання конфлікту; екзистенціальний театр, де багато дії й звернення до тебе сьогоднішнього; психологічний театр, що використовує систему театральних засобів з метою дослідження чи корекції суб'єктивної психологічної реальності клієнтів; психотерапевтичний театр, у якому демонструються найбільш типові психотравматичні ситуації та можливі форми поведінки в них; соціально-психологічний театр, який має на меті показати можливості знаходження конструктивного виходу зі складних конфліктних ситуацій шляхом підвищення психологічної культури й обізнаності молоді; реабілітаційний театр – реабілітація неповносправних осіб засобами мистецтва; театр "Play-back", де відбувається розігрування сцен із життя когось із глядачів для самопізнання та психотерапевтичної допомоги; театр вуличного дійства – своєрідне шоу, під час якого глядачеві пропонується знайти вихід із проблемної ситуації; форум-театр – методика інтерактивної роботи, спрямована на актуалізацію та вирішення соціальних проблем різних груп населення [7].

Поряд із цим у практиці роботи з різними групами клієнтів використовується й низка методів з елементами драматизації: драматерапія, арт-терапія, анімація засобами мистецтва, драматична психоелевація, театралізовано-ігрова діяльність, імаготерапія, «життєві ігри» тощо.

Як показує теоретичний аналіз, усі вказані вище форми й методи роботи ставлять перед собою головне завдання – надання допомоги особистості в складних ситуаціях, хоча,

безперечно, кожен має свою специфіку та свій об'єкт впливу. Окремі з них вимагають спеціальної підготовки ведучого-«режисера» (наприклад, імаготерапія, психотерапевтичний театр), інші також висувають особливі вимоги до «акторів» (наприклад, театр «Playback», театр вуличного дійства). Варто зауважити, що під час роботи з віктимними підлітками теоретично можуть бути використані всі вищезгадані інтерактивні театралізовані форми й методи роботи. Водночас, як відомо, кожен метод орієнтований на вирішення певного кола педагогічних і навчальних завдань [5]. Саме тому й під час вибору методів профілактично-корекційного впливу та планування їх використання в роботі ми повинні враховувати особливості самих віктимних підлітків як особливої категорії клієнтів соціально-педагогічної роботи, що визначатиме й специфіку сприйняття ними запропонованих форм і методів. Доцільно також оцінювати реальні можливості загальноосвітнього навчального закладу та представників його соціально-педагогічної служби, які будуть на практиці реалізувати такі форми й методи роботи [2].

Таким чином, ураховуючи вказані зауваження, а також те, що серед напрямів роботи з віктимними підлітками виокремлено дослідження їхньої поведінки й індивідуально-психічних властивостей, корекцію та профілактику віктимності, а також забезпечення умов для рівноправної реалізації підлітками завдань їхнього розвитку, ми звернули увагу на таку форму роботи, як інтерактивний театр.

Загальну сутність цієї форми роботи можна передати словами Є. Горячевої: «Театр народився з необхідності відтворити, повторити деякі події та ситуації, що вже відбулися в реальному житті, щоб знову спробувати знайти в них глибоке значення» [7, с. 15]. Діяльність інтерактивного театру теж спрямована на висвітлення проблем, які турбують дитячу й молодіжну аудиторію. І. Сергієнко наголошує: «Театральні етюди чи сюжетні ситуації інтерактивного психологічного театру не вигадуються, а репрезентують моделі типової комунікативної поведінки учасників. Так досягається максимальна індивідуалізація

методики, хоча вона й має груповий характер» [5]. У зв'язку із цим сценарії доцільно будувати на прикладах, що мали місце в реальному житті.

Вивчення наукових розвідок із досліджуваної проблеми дало змогу також окреслити основну логіку організації цієї нової форми профілактичної роботи. По-перше, оскільки в інтерактивному театрі відбувається інсценування актуальних проблем, зокрема, підліткового віку, то їх насамперед необхідно виявити. Для цього можна використати довірливе спілкування з дітьми та молоддю, опитування, анкетування, що дасть можливість уточнити тематику виступів у театрі. Другий важливий момент – це протікання самого спектаклю. Це пов'язано з тим, що сцени, які є основою спектаклю, розігруються «акторами» як мінімум двічі. Наприклад, спочатку аудиторія стежить за тим, як розгортаються події, а в процесі повторного показу будь-хто з «глядачів» може зупинити перебіг п'єси й запропонувати свій варіант виходу із ситуації. Крім того, будь-який «глядач» може включитися в хід розвитку дії також і під час сценічного дійства, зупинивши його. Тоді він займає місце однієї з дійових осіб, щоб змінити поведінку персонажу й за своїм розумінням вирішити конфлікт. Таким чином, у вирішенні конфліктного сюжету, який розігрується на сцені, беруть участь не лише «актори», а й «глядачі».

Спираючись на роботи М. Андерсен-Уорена, Д. Гриппо, Г. Локаревої та Н. Стадніченко, ми також окреслили стадії включення віктимних підлітків у діяльність соціально-педагогічного інтерактивного театру: підготовча стадія – розкріпачення підлітків – учасників театру та створення невимушеної, вільної від зайвого контролю обстановки, навчання елементарної регуляції поведінки; імпровізаційна стадія – розвиток навичок діяти спонтанно, орієнтуючись на те, що відбувається «тут і зараз»; діагностично-формувальна стадія – вивчення ролі невербальних засобів у житті людини, формування здатності виражати свої почуття, емоційні стани, проблеми без слів і розуміти невербальну поведінку інших; пізнавально-формувальна

стадія – діагностика підлітками своїх здатностей у використуванні різних соціальних ролей, зіставлення своїх можливостей з ідеальними нормами поведінки; інтерактивно-реконструктивна стадія – розвиток у підлітків навичок усвідомлення проблеми, корекція стратегій взаємодії підлітків з іншими людьми, остаточна реструктуризація віктимної поведінки підлітків і зміна жертвовницько-насильницьких стереотипів реагування.

Підсумовуючи вищезначене, можемо констатувати, що головна мета інтерактивного театру – змодельовати життєву ситуацію і залучити підлітків-глядачів до спільного пошуку вирішення проблеми. З огляду на те що віктимні підлітки мають значну потребу у формуванні навичок знаходження конструктивного виходу зі складних конфліктних ситуацій, подолання стереотипних підходів до їх вирішення, а також необхідність особистісного розвитку, інтерактивний театр цілком може задовольнити їхні запити. Водночас, як ми вже зауважили вище, у роботі такого театру можуть бути використані й деякі інші інтерактивні соціально-педагогічні методи та прийоми, що дасть змогу підвищити ефективність його функціонування.

Отже, соціально-педагогічний інтерактивний театр (СПТ), під яким ми розуміємо форму соціально-педагогічної профілактично-корекційної роботи з віктимними підлітками, дає змогу, застосовуючи психотерапевтичні механізми різних інтерактивних методів і технік театралізації, звернути увагу на проблеми віктимного підлітка, виявити та продемонструвати шляхи вирішення цих проблем найбільш конструктивними шляхами, а також сприяти його саморозвитку.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Таким чином, поняття «соціально-педагогічна профілактика віктимної поведінки підлітків» розуміємо як спеціально організовану професійну педагогічну діяльність із виявлення підлітків, які через свої особистісні характеристики та віктимогенний вплив соціуму можуть виявитися найбільш ввірогідними жертвами несприятливих умов соціалізації, і на цій основі надання превентивної допомоги підліткам шляхом корекції

їхніх віктимних рис, сприяння вирішенню їхніх індивідуальних проблем, пов'язаних зі спілкуванням, успішним просуванням у навчанні, із життєвим самовизначенням, а також створення безпечного середовища, необхідного для розвитку підлітків, розкриття й реалізації їхніх внутрішніх сил, формування здатності до самостійної діяльності.

Виокремлено соціально-педагогічний інтерактивний театр як форму соціально-педагогічної профілактично-корекційної роботи з віктимними підлітками, що дає змогу, застосовуючи психотерапевтичні механізми різних інтерактивних методів і технік театралізації, звернути увагу на проблеми віктимних підлітків, виявити та продемонструвати шляхи вирішення цих проблем найбільш конструктивними шляхами.

Обґрунтовано стадії включення віктимних підлітків у діяльність СПТ: підготовча – розкріпачення підлітків – учасників театру та створення невимушеної, вільної від зайвого контролю обстановки, навчання елементарної регуляції поведінки; імпровізаційна – розвиток навичок діяти спонтанно, орієнтуючись на те, що відбувається «тут і зараз»; діагностично-формувальна – вивчення ролі невербальних засобів у житті людини, формування здатності виражати свої почуття, емоційні стани, проблеми без слів і розуміти невербальну поведінку інших; пізнавально-формувальна – діагностика підлітками своїх здатностей щодо використування різних соціальних ролей, зіставлення своїх можливостей з ідеальними нормами поведінки; інтерактивно-реконструктивна – розвиток у підлітків навичок усвідомлення проблеми, корекція стратегій взаємодії підлітків з іншими людьми, остаточна реструктуризація віктимної поведінки підлітків і зміна жертвовницько-насильницьких стереотипів реагування.

Зазначено, що використання соціально-педагогічного інтерактивного театру як сукупності інтерактивних методик і технік, основаних на драматизації, сприятиме успішному формуванню адаптивної поведінки віктимних підлітків.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів вирішення проблеми. У перспективі необхідно

зосередити увагу на використанні сучасних театралізованих методик і технологій, які можуть підліткам розвивати навички соціальної адаптації, емоційного інтелекту та здорових взаємин, що є важливими для профілактики віктимної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бовть О.Б. Вивчення соціально-психологічних чинників віктимної поведінки дітей та підлітків. *Проблеми загальної та педагогічної психології* : збірник наукових праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка Акад. пед. наук України / за ред. С.Д. Максименка. Київ, 2009. Т. 11. Ч. 1. С. 39–49.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І.Д. Зверєвої. 2-ге видання. Київ ; Сімферополь : Універсум, 2013. С. 166.
3. Жеребньова Л. Соціально-психологічний театр. Київ : Шкільний світ, 2011. 120с.
4. Петрик Т.Д. Імпровізація. Художні та методологічні пошуки в її розвитку та застосування видатними театральними педагогами. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2010. № 1. С. 87–92.
5. Сергієнко І.М. Інтерактивний соціально-психологічний театр як метод підготовки практичних психологів. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/SOC_Gum/PSPO/2006_9_1/doc_pdf/sergienko.pdf (дата звернення 02.03.2024).
6. Соціальна педагогіка : підручник / за ред. А.Й. Капської. 4-те вид., виправ. та допов. Київ, 2011. 488 с.
7. Терпелюк В.В. Соціально-педагогічний інтерактивний театр у роботі з віктимними підлітками : методичні рекомендації / за ред. П.М. Гусака. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 72 с.
8. Шишко О.Я. Деякі особливості віктимної поведінки підлітків. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика* : наук.-метод. журн. 2010. № 3. С. 41–48.
9. Шахрай В. Сучасні педагогічні ідеї використання театрального мистецтва у соціальному розвитку школярів. *Нова педагогічна думка* : наук.-метод. журнал. 2010. № 3. С. 1–8. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2010_3/shahray.pdf (дата звернення 02.03.2024).

INTERACTIVE THEATER AS AN EFFECTIVE MEANS OF PREVENTING ADOLESCENT VICTIM BEHAVIOR

TERPELYUK VOLODYMYR VOLODYMYROVYCH

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer at the Department of Psychology and Social Work
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

ZABLOTSKYI ANDRII RUSLANOVYCH

Phd, Assistant Professor at the Department of Psychology and Social Work
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

Introduction. *The article substantiates the essence of the concept of “prevention of adolescent victim behavior”, by which we mean specially organized professional pedagogical activity to identify adolescents who, due to their personal characteristics and victimogenic influence of the family, may turn out to be the most likely victims of adverse socialization conditions, and on this basis the provision of preventive helping a teenager by correcting his victim traits, helping to solve his individual problems, related to communication, successful advancement in education, self-determination in life, as well as the creation of a safe environment necessary for the development of a teenager, the disclosure and realization of his inner strengths, the formation of the ability for independent activity.*

The purpose of the article is to outline the possibilities of solving pedagogical and educational tasks with the aim of providing psychosocial assistance to the victim personality based on the theoretical analysis of research into the prevention of adolescent victim behavior by means of interactive methods and technologies.

Methods. *To achieve the set goal, a set of methods was applied: theoretical (conceptual and comparative analysis of philosophical, sociological, psychological and pedagogical, scientific and methodological and reference and encyclopedic literature, regulatory and legal documentation on the topic); empirical (content analysis, questionnaires, pedagogical observation, study and generalization of independent characteristics and pedagogical experience, surveys, testing, diagnostics).*

Results. *Thus, taking into account the above comments, as well as the fact that among the areas of work with victimized adolescents, the study of their behavior and individual psychological properties, correction and*

prevention of victimization, as well as ensuring conditions for the equal implementation of their development tasks by adolescents, were singled out, we drew attention to such a form of work as interactive theater.

So, socio-pedagogical interactive theater (SPIT), by which we understand a form of socio-pedagogical preventive and corrective work with victimized adolescents, which allows, using psychotherapeutic mechanisms of various interactive methods and theatricalization techniques, to pay attention to the problems of the victimized adolescent, to identify and demonstrate ways to solve these problems in the most constructive ways, as well as to promote his self-development.

Originality. The study of scientific intelligence on the investigated problem also made it possible to outline the basic logic of the organization of this new form of preventive work. First of all, since actual problems, in particular those of adolescence, are staged in the interactive theater, they must first of all be identified. For this purpose, you can use confidential communication with children and young people, surveys, questionnaires, which will allow you to specify the subject of performances in the theater. The second important point is the flow of the performance itself. This is due to the fact that the scenes that are the basis of the performance are acted out by "actors" at least twice. For example, at first, the audience watches how the events unfold, and during the re-show, any of the "spectators" can stop the progress of the play and offer their option to get out of the situation. In addition, any "spectator" can get involved in the development of the action also during the stage action, stopping it. Then he takes the place of one of the actors in order to change the character's behavior and resolve the conflict according to his understanding. Thus, not only the "actors" but also the "spectators" take part in the resolution of the conflict plot played out on the stage.

Conclusion. Thus, the use of socio-pedagogical interactive theater as a set of interactive methods and techniques based on dramatization will contribute to the successful formation of adaptive behavior of victimized adolescents. The effectiveness, productivity and interest of a well-founded form of preventive work is determined by the reliance on the main psychological neoplasms of adolescents: hyperactivity, the desire for self-assertion and self-disclosure, the emancipation reaction, grouping with peers, the desire for mental and motor activity, learning new things, etc.

Key words: unfavorable conditions of socialization, victimized teenagers, victim behavior, interactive methods and techniques of theatricalization.

REFERENCES

1. Bovt, O. B. (2009). Vychennia sotsialno-psykholohichnykh chynnykiv viktyimnoi povedinky ditei ta pidlitkiv [Study of socio-psychological factors of victim behavior of children and adolescents]. *Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii* : zb. nauk. pr. In-tu psykholohii im. H.S. Kostiuka Akad. ped. nauk Ukrainy (S.D. Maksymenko, Ed.). Vol. 11, ch. 1., 39–49.
2. Zvierieva, I. D. (Ed.). (2013). *Entsyklopediia dlia fakhivtsiv sotsialnoi sfery* [Encyclopedia for specialists in the social sphere]. (2nd ed.). Universum.
3. Zhrebнова, L. (2011). *Sotsialno-psykholohichni teatr* [Socio-psychological theater]. Shk. svit.
4. Petryk, T. D. (2010). Improvizatsiia. Khudozhni ta metodolohichni poshuky v yii rozvytku ta zastosuvannia vydatnykh teatralnykh pedahohamy [Improvisation. Artistic and methodological searches in its development and application by outstanding theater teachers]. *Visn. Zaporiz. nats. un-tu. Seriia "Pedahohichni nauky"*. 1, 87–92.
5. Serhienko, I. M. *Interaktyvnyi sotsialno-psykholohichni teatr yak metod pidhotovky praktychnykh psykholohiv* [Interactive socio-psychological theater as a method of training practical psychologists]. http://archive.nbu.gov.ua/portal/SOC_Gum/PSPO/2006_9_1/doc_pdf/sergienko.pdf.
6. Kapska, A. Y. (Ed.). (2011). *Sotsialna pedahohika* [Social pedagogy]. (4th ed.). Kyiv.
7. Terpeliuk, V. V. (2014). *Sotsialno-pedahohichni interaktyvnyi teatr u roboti z viktyimnymi pidlitkami* [Socio-pedagogical interactive theater in working with victimized teenagers]. (P. M. Husak, Ed.). Vezha-Druk.
8. Shyshko, O. Ya. (2010). Deiaki osoblyvosti viktyimnoi povedinky pidlitkiv [Some features of adolescent victim behavior]. *Sotsialna robota v Ukraini: teoriia i praktyka. Nauk.-metod. zhurn.* 3, 41–48.
9. Shakhrai, V. (2010). Suchasni pedahohichni idei vykorystannia teatralnoho mystetstva u sotsialnomu rozvytku shkolariv [Modern pedagogical ideas of using theatrical art in the social development of schoolchildren]. *Nova pedahohichna dumka.* 3, 1–8. www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npd/2010_3/shahray.pdf.